

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

Olsztyn, 17 listopada 2022 r.

PS-VI.431.3.25.2022.ICZ

Szanowna Pani
Beata Kulesza
Dyrektor
Elbląskiego Centrum Usług Społecznych
ul. Winna 9
82-300 Elbląg

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko–Mazurskiego nr FK-IV.0030.709.2022 z dnia 15 września 2022 roku, zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko–Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

- 1) Iwona Czmochowska – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
- 2) Marzena Przybylska – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Elbląskim Centrum Usług Społecznych w Elblągu. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 10 października 2022 roku i zakończono w dniu 14 października 2022 roku. Przedmiotem kontroli objęto sposób zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2022, poz. 447 ze zm.), zwanej dalej ustawą wripsz,
- ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. 2020 poz. 1359 ze zm.), zwanej dalej Kodeksem,
- ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2095 ze zm.),
- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (t.j. Dz. U. 2021, poz. 1960), zwanego dalej Rozporządzeniem.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto skrótów:

- 1) ECUS/Centrum/kontrolowana Jednostka/Jednostka – co oznacza: Elbląskie Centrum Usług Społecznych w Elblągu,
- 2) Dyrektor – co oznacza panią Beatę Kuleszę, Dyrektora Elbląskiego Centrum Usług Społecznych w Elblągu,

- 3) Zastępca Dyrektora – co oznacza Panią Magdalenę Falkowską, Zastępcę Dyrektora Elbląskiego Centrum Usług Społecznych w Elblągu,
- 4) Dział – co oznacza: Dział Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej, utworzony w Elbląskim Centrum Usług Społecznych w Elblągu,
- 5) Regulamin – co oznacza Regulamin Organizacyjny Elbląskiego Centrum Usług Społecznych w Elblągu,
- 6) Statut – co oznacza Statut Elbląskiego Centrum Usług Społecznych w Elblągu,
- 7) Organizator – co oznacza Elbląskie Centrum Usług Społecznych w Elblągu, wyznaczone przez Prezydenta Miasta Elbląg na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- 8) koordynator – co oznacza koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, o którym mowa w ustawie o wripisz, zatrudnionego w ECUS,
- 9) Miasto – co oznacza Miasto Elbląg na prawach powiatu,
- 10) Program – co oznacza 3-letni powiatowy program rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej opracowany przez ECUS, o którym mowa w art. 180 pkt 1 ustawy wripisz,
- 11) Placówki – co oznacza placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na terenie Miasta tj.: Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą Nr: 1, 2, 3, 4 oraz 5, mieszczące się w Elblągu;
- 12) Wykaz rodzin – co oznacza wykaz rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka na terenie Miasta wg. stanu na dzień rozpoczęcia kontroli.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2021 r. do dnia jej zakończenia, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność Jednostek w zakresie objętym kontrolą. Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze kontroli prowadzonym przez Centrum. Czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pani Beaty Kuleszy – Dyrektora kontrolowanej Jednostki, pani Magdaleny Falkowskiej – Zastępcy Dyrektora, Pani Jolanty Rybak – Kierownika Działu Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej oraz Pani Marioli Czerpińskiej - Zastępcy Kierownika Działu Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej **/akta kontroli str. 1/**. Kontroli dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w Jednostce dokumentacji merytorycznej, informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez ww. osoby, a także dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników Działu, realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej.

Działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie**.

USTALENIA KONTROLI

1. Przedmiot kontroli w dokumentach organizacyjnych kontrolowanej Jednostki

Elbląskie Centrum Usług Społecznych, Zarządzeniem NR 229/2021 Prezydenta Miasta Elbląg z dnia 16 czerwca 2021 roku wyznaczone zostało na Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Mieście Elbląg.

W okresie objętym kontrolą kontrolowana Jednostka działała na podstawie:

- Statutu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Elblągu, nadanego Uchwałą NR X/180273/2011 Rady Miejskiej w Elblągu z dnia 24 listopada 2011 roku, ze zmianami z dnia 27 marca 2012 roku, 18 września 2012 roku oraz 28 maja 2015 roku **/akta kontroli str. 2-13/**,

- Uchwały NR XVI/486/2021 Rady Miejskiej w Elblągu z dnia 18 marca 2021 roku w sprawie przekształcenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Elblągu w Elbląskie Centrum Usług Społecznych i nadania statutu Elbląskiemu Centrum Usług Społecznych **/akta kontroli str. 14-17/**,
- Regulaminu Organizacyjnego, przyjętego Zarządzeniem NR 30/2020 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Elblągu z dnia 4 września 2020 roku, ze zmianami z dnia 18 stycznia 2021 roku oraz 11 maja 2021 roku **/akta kontroli str. 18-55/**,
- Regulaminu Organizacyjnego, przyjętego Zarządzeniem NR 1/2021 Dyrektora Elbląskiego Centrum Usług Społecznych z dnia 1 lipca 2021 roku, ze zmianami z dnia 28 lipca 2021 roku, 1 lutego 2022 roku oraz 28 czerwca 2022 roku **/akta kontroli str. 56-81/**.

Analiza ww. dokumentów wykazała, że w strukturze organizacyjnej kontrolowanej Jednostki wyodrębniono Dział Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej, kontrolujący nie wnieśli uwag do ich treści.

W Centrum wprowadzono wewnętrzne zarządzenia, regulujące pracę Działu, m.in. w sprawie:

- 1) wprowadzenia procedury kwalifikowania kandydatów do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej,
- 2) umieszczania dzieci w pieczy zastępczej,
- 3) wprowadzenia wytycznych w zakresie przeprowadzania kontroli rodzin zastępczych.

2. Zasoby kadrowe i kwalifikacje pracowników kontrolowanej jednostki, realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej

Podczas kontroli ustalono, że Dyrektor oraz Zastępca Dyrektora spełniają wymogi kwalifikacyjne określone dla tych stanowisk. Ponadto z analizy przedłożonej dokumentacji kadrowej wynika, że w okresie objętym kontrolą w skład Działu wchodziło:

- 1) Kierownik Działu – 1 osoba w wymiarze 1 etatu,
- 2) Zastępca Kierownika Działu – 2 osoby w wymiarze 2 etatów,
- 3) Inspektor – 1 osoba w wymiarze 1 etatu,
- 4) Podinspektor – 2 osoby w wymiarze 2 etatów,
- 5) Starszy pracownik socjalny – 2 osoby, każda w wymiarze ½ etatu,
- 6) Starszy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej – 6 osób w wymiarze 6 etatów,
- 7) koordynator rodzinnej pieczy zastępczej – 2 osoby w łącznym wymiarze 1½ etatu (w tym 1 osoba w dacie kontroli nieobecna z usprawiedliwionych powodów),
- 8) starszy specjalista pracy z rodziną – 1 osoba w wymiarze 1 etatu,
- 9) specjalista pracy z rodziną – 1 osoba w wymiarze 1 etatu,
- 10) psycholog – 2 osoby zatrudnione w ramach umów o świadczenie usług,
- 11) pedagog - 1 osoba w wymiarze ½ etatu **/akta kontroli str. 82-133/**.

Ustalono, że osoby zatrudnione w ECUS na stanowiskach koordynatorów, posiadały kwalifikacje niezbędne do pracy na tym stanowisku, zgodnie z wymogami określonymi w art. 78 ust. 1 pkt 1 ustawy wripsz. Akta osobowe tych osób zawierały także oświadczenia, potwierdzające spełnianie przez nich warunków określonych w art. 78 ust. 1 pkt 2-4 ustawy wripsz, dotyczące:

- niepozbawienia/nieograniczenia władzy rodzicielskiej,

- nieskazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo (w tym także skarbowe),
- wypełniania obowiązku alimentacyjnego, w przypadku gdy taki wynikał z tytułu egzekucyjnego.

Stwierdzono ponadto, że zadania realizowane przez koordynatorów zgodne były z zadaniami dookreślonymi w ustawie wrispz. Zadania te zapisane zostały również w zakresach czynności poszczególnych pracowników.

Ustalono, że praca koordynatorów, zgodnie z art. 79 ust. 3 ustawy wrispz, nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego, koordynatorzy nie prowadzili także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Miasto, czego nie dopuszcza art. 79 ust. 4 ustawy wrispz. Jak poświadczył Dyrektor a także Zastępca Dyrektora, przeciwko koordynatorom zatrudnionym w ECUS nie toczyło się postępowanie karne o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, o którym mowa w art. 78 ust. 2 ustawy wrispz **/akta kontroli str. 134-135/**.

Pozostałe osoby, realizujące zadania z zakresu pieczy zastępczej, spełniały wymogi kwalifikacyjne zgodnie z regulacjami zawartymi w Rozporządzeniu, przewidziane dla zajmowanych stanowisk.

3. Opracowanie 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy wrispz, w ECUS opracowano 3-letni „*Elbląski program wspierania rodzin oraz rozwoju systemu pieczy zastępczej*” na lata 2021-2023, przyjęty Uchwałą Nr XVI/485/2021 Rady Miejskiej w Elblągu z dnia 18 marca 2021 roku **/akta kontroli str. 136-157/**.

Program wskazuje kierunki działań w zakresie rozwoju systemu pieczy zastępczej, skupia się przede wszystkim na zapewnieniu odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, stworzeniu warunków odpowiednich do przebywania w nich dzieci oraz zatrudnienia specjalistów pracujących z dzieckiem i rodziną, wyposażonych w odpowiednią wiedzę i umiejętności. Ponadto program zakłada umieszczenie dziecka pozbawionego opieki rodziców w placówce opiekuńczo-wychowawczej dopiero po wyczerpaniu wszelkich możliwości udzielenia pomocy rodzinie naturalnej oraz w przypadku braku możliwości zapewnienia temu dziecku opieki w rodzinnej pieczy zastępczej.

Planowane działania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej ukierunkowane zostały na rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz organizowanie wsparcia dla rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w tych rodzinach.

Z pisemnej informacji przedłożonej przez Dyrektora, stanowiącej **akta kontroli str. 130-137** wynika, że w celu realizacji założeń Programu „*wszystkie rodziny zastępcze objęte zostały wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej lub specjalistów pracy z rodziną. W celu wsparcia i pomocy rodzinom zastępczym koordynator współpracuje z psychologami zatrudnionymi w tutejszym Centrum. Psycholodzy są obecni na ocenach sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej i udzielają rodzinom wsparcia w formie konsultacji*”.

ECUS w ramach rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej, a także wsparcia rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w tych rodzinach, zorganizował w okresie objętym kontrolą:

- Koncert zespołu „Sound ‘n’ Grace”, podczas którego prowadzono kampanię promującą rodzinne formy pieczy zastępczej,
- Wydarzenie artystyczne pn. „Moc rodziny” – w formie warsztatów o charakterze familijnym,
- 6 kampanii promujących rodzinne formy pieczy zastępczej, poprzez zamieszczanie spotów reklamowych w lokalnych mediach, prasie oraz informacji na stronie internetowej ECUS, a także poprzez rozdawanie gadżetów oraz ulotek promujących rodzicielstwo zastępcze m.in. w ramach organizacji w 2021 roku Dni Otwartych,
- Cykle szkoleń rodzin zastępczych, w tym także w ramach „Klubu dobrych rodziców”, które tematyką obejmowały zagadnienia z zakresu m.in. umiejętności radzenia sobie ze stresem, pierwszej pomocy, zagrożeń wynikających z zażywania substancji zabronionych, przemocy czy też FAS,
- Zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży: (w 2021 roku w ramach tej formy wsparcia odbyło się 5 spotkań, natomiast w 2022 roku w okresie do września do grudnia 2022 roku zaplanowano cykl zajęć w Galerii El).

Jak wskazał Dyrektor w pisemnej informacji, stanowiącej **akta kontroli str. 158-164**, realizując założone w Programie zadania „*ECUS poza świadczeniami obligatoryjnymi, realizuje szereg świadczeń fakultatywnych, skierowanych do rodzin zastępczych, w tym dofinansowań do wypoczynku, na utrzymanie lokalu, na pokrycie zdarzeń losowych bądź niezbędnych wydatków związanych z przyjęciem dziecka do rodziny czy też zatrudnienie osób przy sprawowaniu opieki nad dzieckiem oraz do prac gospodarskich. Centrum zapewniało także każdej z rodzin zawodowych prawo do skorzystania z 30-dniowego urlopu wypoczynkowego, w 2021 roku skorzystało z tego prawa 8 rodzin, w 2022 roku 7*”.

W założeniach Programu dookreślono coroczne limity powstawania nowych form pieczy zastępczej, które oszacowano na 1 zawodową rodzinę zastępczą w każdym roku kalendarzowym **/akta kontroli str. 138/**.

Z analizy przedłożonej kontrolującym dokumentacji wynika, że w okresie podlegającym kontroli żadna z funkcjonujących na terenie Miasta rodzin zastępczych nie złożyła wniosku o zawarcie umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej bądź o prowadzenie rodzinnego domu dziecka **/akta kontroli str. 140-143/**. Jak wynika z pisemnej informacji Dyrektora, stanowiącej **akta kontroli str. 144-145**, w okresie podlegającym kontroli „*nie powołano zawodowej rodziny zastępczej z uwagi na brak kandydatów spełniających wymagania ustawowe. Centrum posiada dwie rodziny zastępczej niezawodowe, które deklarują chęć stanowienia rodziny zastępczej zawodowej, jednakże obecnie nie mają ustawowego doświadczenia tj. 3-letniego stażu*”.

Ustalono zatem, że Organizator, na dzień podjęcia czynności kontrolnych, nie zrealizował założeń co do limitów tworzenia nowych form rodzinnej pieczy zastępczej, co wynikało z braku kandydatów gotowych podjąć się pełnienia tej roli.

4. Charakterystyka pieczy zastępczej w Powiecie

a) rodzinna piecza zastępcza

W okresie objętym kontrolą na terenie Miasta funkcjonowało 213 podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej, w tym:

- 139 rodzin spokrewnionych, w których przebywało 174 dzieci.

- 59 rodzin niezawodowych, w których przebywało 78 dzieci.
- 12 rodzin zawodowych, w których przebywało 69 dzieci
- 2 rodzin zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, w których przebywało 26 dzieci,
- 1 rodzina zastępczych funkcjonująca w połączonej formie (rodziny spokrewnionej oraz niezawodowej).

Na terenie Miasta w okresie objętym kontrolą nie funkcjonował żaden rodzinny dom dziecka.

W okresie objętym kontrolą na terenie Miasta powstało łącznie 35 rodzin zastępczych, w tym 19 rodzin spokrewnionych z dzieckiem oraz 16 rodzin niezawodowych. W tym okresie na terenie Miasta rozwiązano 10 rodzin zastępczych, w tym 26 rodzin spokrewnionych, 20 rodzin niezawodowych i 1 rodzinę zawodową **/akta kontroli str. 165/**.

Ponadto ustalono, że w dacie kontroli w Mieście funkcjonowało 166 rodzin zastępczych (w tym jedna w formie zarówno niezawodowej jak i spokrewnionej rodziny zastępczej). 85 rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Miasta objętych było wsparciem koordynatora natomiast 80 rodzin pozostawało pod opieką organizatora rodzinnej pieczy zastępczej **/akta kontroli str. 140-143 oraz 166-176/**.

W Centrum, w myśl art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy wrispz, prowadzono rejestr danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rejestr osób pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka – w myśl art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy wrispz. Prowadzony Rejestr zawierał wszystkie elementy, o których mowa w art. 46 ust. 2 ustawy wrispz. Rejestr ten prowadzono w formie odrębnego dla każdej rodziny dokumentu, podpisanego każdorazowo przez Dyrektora ECUS. Prowadzony rejestr zawierał jedynie informacje na temat nowotworzonych form rodzinnej pieczy zastępczej, brak było natomiast informacji o przekazaniu do sądu danych dotyczących rodzin rozwiązanych, co w ocenie organu nadzoru stanowi niewłaściwą praktykę.

Z uwagi na fakt, iż ustawodawca nie określił formy materialno-technicznej takiego rejestru, a wskazał jedynie obszar danych, które winien zawierać, mając jednocześnie na względzie definicję zawartą w Słowniku języka polskiego pod red. W. Doroszewskiego, zgodnie z którą rejestr to "*spis, najczęściej alfabetyczny, wykaz, lista*", wydaję się, że rejestr ten winien stanowić zwartą ewidencję danych o osobach, a nie być zbiorem luźnych/odrębnych dokumentów, zawierających wymagane dane. Organ kontroli rekomenduje zatem, do chwili wdrożenia systemu teleinformatycznego, umożliwiającego prowadzenie rejestrów, o których mowa w art. 1 pkt. 11 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2022, poz. 2140), sporządzanie rejestru, o którym mowa w art. 46 ust. 1 ustawy wrispz **w formie zbiorczej ewidencji** (ujętej np. w formie tabelarycznej).

W okresie podlegającym kontroli Organizator przeprowadził 1 szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej. Odbyło się ono w okresie od 27 października 2021 roku do 12 stycznia 2022 roku. Szkolenie przeprowadzone zostało przez uprawnionych pracowników ECUS, w ramach programu szkoleniowego „PRIDE – Towarzystwo Nasz Dom w Warszawie”.

Do szkolenia zakwalifikowano 16 kandydatów, w trakcie szkolenia 3 osoby zrezygnowały z dalszego udziału. 6 osób ukończyło szkolenie uzyskując kwalifikację do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, natomiast 7 osób uzyskało świadectwo ukończenia szkolenia **/akta kontroli str. 177/**.

W wyniku analizy dokumentacji ustalono, że 2 rodziny z wybranej próby badawczej zakwalifikowano do szkolenia dla kandydatów na niezawodową rodzinę zastępczą, pomimo powzięcia przez ECUS informacji o ich skazaniu prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo, tj. niezgodnie do treści art. 42 ust. 2 ustawy wrispz. Jak wynika z pisemnych wyjaśnień Dyrektora, stanowiących **akta kontroli str. 178-197**, w obu przypadkach zawiązanie rodzin zastępczych nastąpiło na mocy postanowienia sądu. Na etapie weryfikacji kandydatów Centrum pozyskało informacje o wpisie tych osób do Krajowego Rejestru Karnego, o czym niezwłocznie powiadomiło sąd rodzinny. Sąd mimo otrzymania ww. informacji nie postanowił o rozwiązaniu ustanowionej pieczy zastępczej, a ECUS w myśl zapisów Kodeksu zobowiązany był do przeszkolenia kandydatów na niezawodowych rodziców zastępczych. Dyrektor zaznaczył jednocześnie, że osoby te miały jedynie możliwość ukończenia szkolenia, nie mogły natomiast ubiegać się o uzyskanie zaświadczenia kwalifikacyjnego.

Stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą nie było przypadków rozwiązania na wniosek Prezydenta Miasta umowy o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej **/akta kontroli str. 198/**.

Ustalono, że w okresie podlegającym kontroli nie było przypadków łączenia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej z prowadzeniem rodzinnego domu dziecka, a także łącznia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej z funkcją rodziny zastępczej niezawodowej, co potwierdzono na podstawie prowadzonego w Jednostce Rejestru **/akta kontroli str. 198/**.

b) instytucjonalna piecza zastępcza

Na terenie Miasta w okresie objętym kontrolą funkcjonowało 5 placówek opiekuńczo-wychowawczych:

- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 1 w Elblągu,
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 2 w Elblągu,
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 3 w Elblągu,
- Placówka Opiekuńczo-wychowawcza Nr 4 w Elblągu,
- Placówka Opiekuńczo-wychowawcza Nr 5 w Elblągu,

każda przeznaczona dla 14 wychowanków.

W badanym okresie do instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Miasta, na mocy postanowień sądu, skierowano łącznie 29 wychowanków **/akta kontroli str. 199-202/**.

W kontrolowanym okresie w Placówkach nie umieszczano dzieci ponad statutową liczbę wychowanków, w myśl art. 95 ust. 3a ustawy wrispz. W okresie objętym kontrolą w Placówkach nie umieszczono także wychowanków bez konieczności pozyskania zgody wojewody, co dopuszcza przepis art. 15zzzzz ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych

z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2095 ze zm.) **/akta kontroli str. 203/**.

W dniu kontroli w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało 12 dzieci poniżej 10 roku życia. Jak wyjaśnił Dyrektor, 11 wychowanków zostało „*umieszczonych w Placówce wraz ze starszym rodzeństwem, natomiast 1 dziecko umieszczono w instytucjonalnej pieczy zastępczej wraz z małoletnią matką*”, co potwierdzono na podstawie przedłożonej kontrolującą dokumentacji **/akta kontroli str. 203/**.

5. Zapewnienie dzieciom miejsc w pieczy zastępczej

Powiat zapewniał dzieciom pieczę zastępczą w formie miejsc zarówno w instytucjonalnej jak i rodzinnej pieczy zastępczej.

Ustalono, że Organizator w okresie podlegającym kontroli, zapewniał dzieciom pieczę zastępczą głównie na terenie własnego Miasta. W badanym okresie umieszczono 12 dzieci w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów, natomiast w pieczy zastępczej na terenie Miasta umieszczono 10 dzieci z terenu innych powiatów. W każdym przypadku powodem takiego umieszczenia było pokrewieństwo dzieci z rodzinami zastępczymi **/akta kontroli str. 204/**.

W celu ustalenia czy Organizator w sposób właściwy realizował zapis wynikający z art. 180 pkt 2 ustawy wripsz, analizie poddano:

- 10 teczek rodzin zastępczych, funkcjonujących na terenie Miasta,
- 5 teczek dzieci przebywających instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- 5 teczek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych z terenu Miasta.

a) realizacja postanowień sądu o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej

W okresie podlegającym kontroli do Organizatora wpłynęły 92 postanowienia sądu, z których wynikała konieczność umieszczenia 119 dzieci w różnych formach pieczy zastępczej.

Ustalono, że postanowienia sądu realizowano w krótkim czasie od ich wpływu do Centrum **/akta kontroli str. 207-217/**. Stwierdza się zatem, że ECUS zabezpieczał potrzeby dzieci bez zbędnej zwłoki.

Ustalono ponadto, że wszystkie dzieci, przebywające w pieczy zastępczej na terenie Miasta, których akta poddano analizie, umieszczano zgodnie ze wskazaniem sądu, dookreślonym w postanowieniu.

b) kierowanie dzieci do pieczy zastępczej

Na podstawie analizy wytypowanej do badania dokumentacji rodzin zastępczych stwierdzono, że w przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, gdy to Organizator wskazywał na prośbę sądu, gdzie dziecko może zostać umieszczone, zgodnie z art. 36 ustawy wripsz pozyskiwano pisemną zgodę rodziny na jego przyjęcie, bądź zgodę taką pozyskiwano telefonicznie. Natomiast w przypadku rodzin zastępczych, ustanowionych przez sąd na mocy postanowienia, „*ECUS było jedynie realizatorem postanowienia sądu. Centrum nie proponowało rodzinom przyjęcia dzieci, gdyż one już przebywały w tych rodzinach*”. Zatem można uznać, że rodziny wyrażały swoją wolę przyjęcia dziecka pod opiekę w sądzie, w toku toczącego się postępowania, a złożone w ECUS oświadczenie stanowiło swoiste potwierdzenie tej woli. „*ECUS*

pozyskiwał zgodę rodzin na umieszczenie w nich dzieci głównie podczas rozmowy telefonicznej” /akta kontroli str. 218-228/. Mając na uwadze powyższe ustalenia kontrolujący w ramach bieżącego instruktażu wskazali na zasadność dokumentowania poczynionych telefonicznie ustaleń.

W badanych przypadkach spełnianie przez rodziny warunków, o których mowa w art. 42 ustawy wripisz, a także dodatkowo w art. 43 i 44 ustawy wripisz (dla kandydatów na rodziny niezawodowe, zawodowe oraz prowadzących rodzinne domy dziecka), było sprawdzane przez Organizatora na etapie weryfikacji kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej bądź, o ile sąd nie zwrócił się z prośbą o dokonanie takiej weryfikacji, po nawiązaniu współpracy z rodziną i zakwalifikowaniu jej na szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze. Na podstawie pobranej próby badawczej ustalono, że spełnianie tych warunków było weryfikowane ponownie i aktualizowane raz w roku.

Ustalono, że w 5 rodzinach zawodowych, w tym jednej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego, w dacie kontroli przebywało więcej niż 3 wychowanków, co świadczy o przekroczeniu limitu, o którym mowa w art. 53 ust.1 ustawy wripisz. Organizator zastosował natomiast w tym przypadku zapisy art. 53 ust. 2 ustawy wripisz, które zezwalają na umieszczenie w tych rodzinach rodzeństw, po pozyskaniu pozytywnej opinii koordynatora oraz zgody danej rodziny zastępczej.

Na podstawie przedłożonych kontrolującemu informacji, ustalono, że w okresie poddanym kontroli nie było przypadków umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie umowy zawartej z rodzicami, co dopuszcza art. 35 ust. 2 ustawy wripisz. Nie wystąpiły w okresie poddanym kontroli przypadki doprowadzenia dzieci do pieczy przez Policję lub Straż Graniczną.

Stwierdzono, że:

- w rodzinach zastępczych spokrewnionych umieszczono 33 dzieci, przy czym w przypadku czterech 2-osobowych rodzeństw oraz jednego rodzeństwa 3-osobowego zachowano zasadę nierozdzielania rodzeństw,
- w niezawodowych rodzinach zastępczych umieszczono 25 dzieci, przy czym w przypadku jednego 2-osobowego rodzeństwa oraz dwóch rodzeństw 3-osobowych zachowano zasadę nierozdzielania rodzeństw,
- w zawodowych rodzinach zastępczych umieszczono 5 dzieci, przy czym w przypadku dwóch 2-osobowych rodzeństw oraz jednego rodzeństwa 3-osobowego zachowano zasadę nierozdzielania rodzeństw,
- w zawodowych rodzinach zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego umieszczono 15 dzieci, przy czym w przypadku jednego 2-osobowego rodzeństwa oraz dwóch rodzeństw 3-osobowych zachowano zasadę nierozdzielania rodzeństw /akta kontroli str. 205-217/.

Na podstawie analizy dokumentacji i przedłożonych kontrolującemu informacji stwierdzono, że zasadą było zapewnienie rodzeństwom miejsc w tej samej formie pieczy zastępczej. Jak oświadczył Dyrektor w okresie podlegającym kontroli wystąpiły 4 przypadki rozdzielenia rodzeństw umieszczanych w pieczy zastępczej. W każdym przypadku dzieci umieszczono w poszczególnych formach pieczy zastępczej zgodnie z postanowieniem sądu. Nadto Organizator podejmował, w miarę możliwości, działania zmierzające do połączenia rodzeństw, a wszystkie przypadki rozdzielenia rodzeństw były spowodowane brakiem miejsc w rodzinach zastępczych oraz

liczebnością rodzeństw od 3 do 6, a także brakiem rodzin zastępczych chętnych do przyjęcia do pieczy zastępczej dzieci w wieku nastoletnim. Jednocześnie tut. Centrum wystąpiło z pismem do OPS/PCPR o przyjęcie małoletnich, jednakże żaden z powiatów do tej pory nie przychylił się do naszej prośby”/akta kontroli str. 229-230/.

Zgodnie z art. 46 ust. 3 ustawy wrispsz, osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzący rodzinny dom dziecka zobowiązane są do przedstawiania staroście co 2 lata zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia, wystawionego przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej, oraz opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, wystawionej przez psychologa.

Na podstawie pisemnej informacji Dyrektora ustalono, że w każdym analizowanym przypadku w teczkach rodzin znajdowały się aktualne zaświadczenia lekarskie i opinie psychologa, o których mowa powyżej.

W badanym okresie w Placówkach umieszczono 29 dzieci z terenu Miasta. Organizator prowadził rejestr skierowań do placówek opiekuńczo-wychowawczych, który zawierał:

- liczbę porządkową,
- imię i nazwisko kierowanego wychowanka,
- numer skierowania,
- nazwę placówki, do której kierowane jest dziecko,
- datę skierowania,
- numer akt prowadzonej sprawy **/akta kontroli str. 231/**.

Dzieci umieszczano w Placówkach na podstawie postanowienia sądu oraz wydanego skierowania, zawierającego:

- miejsce i datę wystawienia skierowania,
- logotyp Organizatora oraz znak sprawy,
- numer skierowania,
- podstawę prawną wydanego skierowania ,
- dane kierowanego dziecka, datę, z którą dziecko zostało skierowane do placówki (ze wskazaniem nazwy placówki oraz jej adresu),
- uzasadnienie,
- dane osób otrzymujących skierowanie, dane osoby sporządzającej skierowanie i dane kontaktowe,
- podpis Dyrektora **/akta kontroli str. 232/**.

W badanych przypadkach dzieci zostały umieszczone w Placówce zgodnie z postanowieniem sądu i wydanym skierowaniem.

Zgodnie z § 4 Rozporządzenia dziecko kieruje się do placówki opiekuńczo-wychowawczej po zasięgnięciu opinii dyrektora tej placówki. Ustalono, że Organizator pozyskiwał pisemną opinię Dyrektora Placówki.

Według stanu na dzień rozpoczęcia kontroli w Placówkach przebywało łącznie 65 wychowanków, w tym w:

- 1) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 1 w Elblągu – 13 wychowanków,
- 2) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 2 w Elblągu –14 wychowanków,
- 3) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 3 w Elblągu –14 wychowanków,
- 4) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 4 w Elblągu –14 wychowanków,
- 5) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 5 w Elblągu –10 wychowanków,

zatem nie przekroczono standardu w zakresie liczby miejsc wymaganych zapisami art. 95 ust. 3 ustawy w.rispz.

c) rotacja dzieci w pieczy zastępczej

W okresie poddanym kontroli 27 dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej i 17 dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej powróciło pod opiekę rodzin biologicznych. 16 dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej i 20 z pieczy instytucjonalnej usamodzielniało się, natomiast 29 dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej zostało przysposobionych.

Ustalono, że z rodzinnej do instytucjonalnej pieczy zastępczej przeniesiono 9 dzieci, co spowodowane było:

- trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi – 6 dzieci,
- odmową przebywania w rodzinie zastępczej – 1 dziecko,
- stanem zdrowia dziecka, wymagającym opieki specjalistycznej – 1 dziecko,
- rozwiązaniem umowy na wniosek rodziny zastępczej - 1 dziecko **/akta kontroli str. 233-234/**.

Ponadto z instytucjonalnej do rodzinnej pieczy zastępczej przeniesiono 1 dziecko, po znalezieniu kandydatów na rodziców zastępczych **/akta kontroli str. 233/**.

6. Uwagi i wnioski

Mając na uwadze ustalenia kontroli wnioskować należy, że w okresie objętym kontrolą ECUS bez zbędnej zwłoki zapewniał dzieciom miejsca w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej. Pieczę zastępczą zapewniał dzieciom kierując się zasadą nierozdzielania rodzeństw i co do zasady, na terenie Miasta.

Jednocześnie biorąc pod uwagę, że w okresie poddanym kontroli nie nastąpił planowany w Programie rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, w których dzieci pozbawione możliwości wychowywania się w rodzinie biologicznej winny być umieszczone w pierwszej kolejności, rekomenduje się dalsze podejmowanie intensywnych działań na rzecz ich rozwoju.

7. Zalecenia pokontrolne

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości w realizacji zadań w obszarze objętym kontrolą, nie wydaje się zaleceń.

Zgodnie z § 14 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. z 2015 r. poz. 1477) do wystąpienia pokontrolnego przysługuje prawo wniesienia zastrzeżeń na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011

roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. 2022 poz. 447 ze zm.).

Z up. Wojewody Warmińsko-Mazurskiego

Urszula Jędrychowska

Zastępca Dyrektora

Wydziału Polityki Społecznej

Marzena Przybylska – główny specjalista

Iwona Czmochowska – główny specjalista